

KAKO ZNATI REČI NE? – PROJEKT MESECA NOVEMBRA 2018

Mag. Janka Bergel Pogačnik, magistrica znanosti s področja socialna pedagogika,
Osnovna šola Toneta Čufarja Jesenice

V prispevku predstavljam projekt z naslovom *Kako reči ne?*, ki smo ga na naši šoli izvedli v novembru – mesecu ozaveščanja o odvisnostih današnjega časa. Projekt je imel dva dela: raziskovalni del, ki z anketnim vprašalnikom za starše osvetljuje posnetek stanja glede uporabe tehnologije pri učencih tretjega razreda (torej pri otrocih, starih osem let), in neposredni empirični del – aktivnosti z vsebinami za starše in z vsebinami za učence. Njihov namen je bil ozaveščanje o škodljivosti pretirane uporabe tehnologij pri otrocih in aktivno vključevanje otrok in staršev v iskanje drugih oblik preživljanja prostega časa. Vsebine so bile namenjene tudi krepitvi staršev in otrok, da bodo v družbi, kjer sodobne digitalne tehnologije zaradi različnih manipulacij v družbi hitro prevladujejo posameznika, mobilnim telefonom z raznoraznimi aplikacijami, računalniškimi igricama ter raznoraznim drugim, uporabnikom "prijazno približanim oblikam virtualne tehnologije za prosti čas", zmogli reči »ne«.

UVOD

Lahko bi rekli, da je eden od velikih vzgojnih izzivov današnjega časa, s katerim se vsak dan soočamo tako učitelji že v začetnih razredih osnovne šole kot seveda predvsem starši, povezan s sodobno tehnologijo: otroci so vedno bolj povezani z mobilnim telefonom oz., bolj specifično, z računalniškimi igricama. Problem pretirane uporabe digitalne tehnologije med otroki je širše družbeni in ima poleg škodljivih socialnih tudi že zdravstvene razsežnosti, kot opozarjajo tudi psihologi in zdravniki šolske medicine.

Na roditeljskih sestankih, govorilnih urah in ob drugih priložnostih sem zaznala, da so starši pogosto negotovi, polni dilem, kako reševati vzgojne izzive. Izrazili so željo, da si želijo več srečanj s pogovori, na katerih bi lahko izmenjali izkušnje, dileme o izzivih, ki jih otroci s tem problemom vsakodnevno postavljajo prednje. Ker je eno temeljnih vodil pri mojem pedagoškem delu participacija, smo v oddelku v tem šolskem letu pred govorilnimi urami uvedli mesečne čajanke z debatami za starše, teme predlagajo starši. Novembrska tema je bila povezana z izzivi današnjega časa – uporabo sodobnih tehnologij.

Pobude za pripravo projekta *Kako znati reči ne?*

Pobude za pripravo našega projekta,

ki smo mu dali naslov *Kako znati reči ne?*, izhajajo iz celotne relacije dom – šola – širše družbeno okolje, ki jo ta problem zadeva. Prva je spodbudila mojo zamisel o pripravi projekta *Kako reči ne?*, ki smo ga nato izvedli v mesecu novembru 2018, pobuda mame, ki je na sestanku sveta staršev kot zelo pereč problem zaznala težave in dileme, ki jih imajo starši z otroki zaradi pretirane uporabe računalnika in mobilnega telefona. Druga spodbuda za načrtovanje projekta pa je bila napoved dogodka z naslovom *Izzivalec ulice 2*, organiziranega na nivoju šole.

TEORETIČNI OKVIR

Projekt ima temelje v dveh teoretičnih izhodiščih, v načelu participacije in teoretskem okviru psihoterapevta M. Kramlija, univ. dipl. teologa, vodja centra za zdravljenje odvisnosti v ZD Nova Gorica.

O načelu participacije

Ker si želimo kakovostno šolo, ki bo ustvarila samostojne odgovorne posameznike za družbo 21. stoletja, v kateri bodo učitelji razvijali svoje kompetence in aktivno skrbeli za svoj profesionalni razvoj, v kateri bo aktivna vloga učence spodbujala k učenju in grajenju lastnega znanja ter k pre-

vzemanju odgovornosti, v kateri bo sodelovanje med učenci, učitelji in starši gradilo interakcijo, ki bo vplivala na rast in razvoj otrok ter ustvarjala učečo se skupnost, moramo izpostaviti participacijo učencev in njeno nujnost pri zagotavljanju kakovostnega vzgojno-izobraževalnega procesa (Bergel 2016). Izobraževanje za demokratično državljanstvo vključuje ponujanje priložnosti za participacijo in razvijanje spretnosti ter odpravljanje ovir pri njenem udejanjanju (prav tam). Kot poudarja S. Rutar, ki navaja Harta, naj bi bili otroci vključeni v smiselne projekte skupaj z odraslimi, saj je nerealistično pričakovati, da bodo otroci kar nenadoma pri šestnajstih, osemnajstih letih brez predhodnega izpostavljanja tem veščinam in odgovornostim postali odgovorni in participativni (Bergel 2016, 55).

Skladno z načelom participacije, ki jo skušam tudi sicer v kar najoptimalnejši meri upoštevati pri svojem pedagoškem delu, je projekt zasnovan tako, da omogoča participacijo učencev in tudi njihovih staršev: učenci imajo s svojimi idejami,

Projekt je zasnovan tako, da omogoča kar najoptimalnejšo participacijo učencev in tudi njihovih staršev.

predlogi in lastno aktivnostjo možnost za oblikovanje konkretnih vsebin in tudi za njihovo realizacijo v projektu; ob sicer organizacijsko

vnaprej pripravljenem programu projekta pa tudi starši sooblikujejo njegove vsebine in aktivnosti in usmerjajo njegov razvoj.

Teoretski okvir M. Kramlija – priporočila

Drugi temelj našega projekta se navezuje na ugotovitve in priporočila psihoterapevta M. Kramlija, univ. dipl. teologa, vodja centra za zdravljenje odvisnosti v ZD Nova Gorica.

M. Kramli je v slovenskem prostoru eden temeljnih raziskovalcev, ki se ukvarjajo z nekemičnimi zasvojenostmi, torej tudi z oblikami digitalne zasvojenosti. Je terapevt in vodja Klinike za zdravljenje nekemične zasvojenosti, temu področju se posveča že petnajst

let (Vir 1). Kot ugotavlja v svoji dolgoletni praksi, predstavljajo večinski delež znotraj nekemičnih zasvojenosti računalniške igrice in družabna omrežja: Facebook je na prvem mestu.

M. Kramli ugotavlja, da v zvezi z pri zasvojenostjo z novimi tehnologijami prepoznavamo štiri stopnje: vzorec, navada, prisilno vedenje, zasvojenost (zadnji dve potrebu-

jeta pozorno ukrepanje, zdravljenje): »Ko svojemu otroku rečemo, naj pride na kosilo in otrok pride takoj, poje, se pri mizi pogovarja in ne hiti nazaj za zaslon – temu rečemo vzorec. Če otroku rečemo, naj pride na kosilo, se dolgo časa obotavlja, mora za zapustitev virtualnega sveta potegniti moč iz pete, je nato med kosilom ves nervozen, hrano hitro zmeče vase in takoj pohiti nazaj – temu rečemo navada. Ko se otrok kosilu želi odpovedati zaradi potrebe po virtualnem in mu moramo groziti z izklopom interneta ali zaplenbo računalnika, pridemo do

tretje stopnje, ki ji rečemo – prisilno vedenje. V tej točki otrok ne more več samoiniciativno opravljati vsakodnevnih opravil, temveč se jih loti le ob grožnji, ob zunanjem pritisku, kar pomeni, da nima lastnih kapacitet, s katerimi bi prekinil igranje. In potem je tukaj še četrta stopnja – zasvojenost, v kateri morajo starši svoje otroke od računalnikov in telefonov odstraniti prisilno, otroci pa se na to odzivajo agresivno, celo s fizičnim obračunavanjem.« (Vir 1) Kot pravi Kramli, je že pri stopnji prisilnega vedenja, sploh pa pri stopnji zasvojenosti potrebno organizirano in institucionalno zdravljenje.

M. Kramli je v slovenskem prostoru eden temeljnih raziskovalcev, ki se ukvarjajo z nekemičnimi zasvojenostmi, torej tudi z oblikami digitalne zasvojenosti.

duktivno in zabavljajško funkcijo nove tehnologije. Meni, da moramo otroku dati jasno vedeti, koliko časa lahko preživi v virtualnem svetu in kje. Rešitev ni zgolj abstinenca, pač pa je potrebno krepiti fizične in prostčasne aktivnosti: če je otrok vedno bolj zaposlen in aktiven na drugih področjih, ima namreč vedno manj časa za preživljanje v virtualnem svetu, tudi njegova pozornost se preusmerja drugam.

NAMEN IN CILJI PROJEKTA

Namen našega projekta Kako znati reči ne? je bil ozaveščanje, tako staršev kot seveda učencev, o škodljivosti pretirane uporabe tehnologije pri otrocih in aktivno vključevanje otrok in staršev v iskanje drugih oblik preživljanja prostega časa.

Konkretnije – pripraviti sem želela aktivnosti za starše in učence, ki bi:

- osvetlile problematiko nekemičnih odvisnosti;
- omogočile staršem pridobiti ustrezne informacije, uzavestiti pomen

vloge staršev v zvezi s tem problemom in jim z izmenjavo mnenj nuditi suport pri postavljanju mej in vzpostavljanju zdravega odnosa do uporabe novih tehnologij;

- omogočile skupaj z učenci in starši iskati možnosti in rešitve, kako ravnati, ko je dolgčas, in kako aktivno preživljati prosti čas;
- omogočile, preko iger za spodbujanje socialnih spretnosti in s pomočjo Sos terapevtskega kuža, učinkovito obdelavo vsebine in s tem krepile moč učencev, da prevzamejo aktivno vlogo in se začnejo zavedati, da lahko zmorejo reči odločni in jasni »ne« v situacijah, ko je to potrebno.

Cilji projekta so bili:

- povezovati, osmisliti, videti nove izzive, nove prednosti, učiti se drug od drugega in videti radosti življenja, saj nas le odnosi, ki povezujejo, bogatijo in nas krepijo, osrečujejo;
- ozavestiti, da je uporaba tehnologije namenjena temu, da je pripomoček za učenje, iskanje koristnih informacij za znanje in ne orodje za zabavo in nadomestilo za prosti čas;
- starše seznaniti in jih opremiti z zavedanjem, da sta pretirana uporaba mobilnega telefona, družabnih omrežij in igranje računalniških igric škodljiva za otrokov celosten razvoj (mišljenje, gibanje in tudi čustvovanje);
- opremiti starše in učence s košer idej, kako lahko svet realnosti ostane lep in barvit;
- opremiti starše z mislijo, da imajo moč, da oni sami vodijo tehnologijo in ne tehnologija njih.

KORAKI IZVAJANJA PROJEKTA

Program projekta je sledil več korakom, ki so dali projektu vsebinsko polnost. V tem smislu sem pripravila program za starše in vzporedni program za učence.

Program za starše:

1. korak: Posnetek stanja (anketi-

ranje staršev glede uporabe novih tehnologij pri otrocih v prostem času).

2. korak: Dogodek (dokumentarni program Izzivalec ulice 2).
3. korak: Čajanka za starše po dogodku.

Program za učence:

1. korak: Ko kuža spreminja odnose: Kako znati reči ne?
2. korak: Ko kuža spreminja odnose: Kaj storiti in delati, ko mi je dolgčas?
3. korak: Načrtovanje naslednje dejavnosti.

V nadaljevanju so na kratko predstavljeni posamezni koraki obeh vzporednih programov, nekoliko podrobneje pa predstavljam prvi korak programa za starše, ki nam z anketno raziskavo omogoča neposredni uvid v problematiko, s katero se soočamo.

IZVEDBA PROGRAMA ZA STARŠE

1. korak: POSNETEK STANJA

• Anketni vprašalnik in izvedba ankete

Zanimalo nas je, kakšno je pri naših učencih tretješolcih dejansko stanje glede uporabe novih, virtualnih tehnologij v prostem času. V ta namen je bil narejen anketni vprašalnik za starše, ki so ga staršem domov odnesli učenci in nato izpolnjenega vrnili v šolo razredničarkam. Anketa je bila anonimna.

Od 100 razdeljenih anketnih vprašalnikov je bilo vrnjenih 61, kar predstavlja 61 % odziv, v enem od štirih oddelkov pa je bilo od 26 razdeljenih vprašalnikov vrnjenih 25, kar predstavlja kar 96 % odziv.

• Rezultati ankete

Podatki, pridobljeni v anketi, so prikazani v Preglednici 1 – predstavljajo skupne rezultate vseh 61 vrnjenih in izpolnjenih anketnih vprašalnikov in

se torej nanašajo na učence vseh štirih oddelkov tretjega razreda na naši šoli. Podatki na nivoju posameznih oddelkov so posebej prikazani le za oddelke, ki je imel 96 % odzivnost. (V ostalih treh oddelkih je bila odzivnost veliko nižja, podatki za te oddelke torej niso dovolj relevantni in zato v preglednici niso posebej navedeni.)

Preglednica 1: Predstavitev rezultatov ankete o uporabi sodobne tehnologije v prostem času pri naših učencih osemletnikih

Pojasnilo:

N1 = 61 – skupno število vseh vrnjenih anketnih vprašalnikov od 100 razdeljenih (vsi štirje oddelki tretjega razreda).

N2 = 25 – število vrnjenih anketnih vprašalnikov v oddelku s 96 % odzivnostjo.

* pove, da je bila vsebina dogovorov, kot so jih starši pripisali pri odgovoru na drugo vprašanje, zbrana kot posebna priloga k analizi rezultatov ankete.

VPRAŠANJE		N1	%	N2	%
1. Ali menite, da vaš otrok preveč prostega časa preživi pred TV, računalnikom in preveč časa na dan uporablja mobilni telefon?	da	16	26 %	7	28 %
	ne	41	67 %	16	64 %
	ne vem	4	7 %	2	8 %
	da	53	<u>87 %</u>	20	80 %
2. Ali imate z otrokom sklenjen dogovor, koliko časa in kdaj lahko uporablja računalnik in gleda televizijo? * Prosimo, če nam zaupate vaš dogovor z otrokom o uporabi telefona in računalnika:	ne	8	13 %	5	20 %
3. a Koliko časa dnevno vaš otrok gleda televizijo:	15–30 min.	31	51 %	10	40 %
	1–2 uri	29	47 %	15	60 %
	3–4 ure	1	2 %	0	0 %
	5 ur in več	0	0 %	0	0 %
3. b Koliko časa dnevno vaš otrok igra igrice na računalniku ali mobilnem telefonu:	15–30 min.	35	<u>58 %</u>	12	<u>48 %</u>
	1–2 uri	19	<u>31 %</u>	8	<u>32 %</u>
	3–4 ure	2	3 %	1	4 %
	5 ur in več	0	0 %	0	0 %
	ne igra	5	8 %	4	16 %
4. Ali ima vaš otrok svoj telefonski aparat, ki ga uporablja?	da	43	<u>70 %</u>	20	<u>80 %</u>
	ne	18	30 %	5	20 %

5. a Ko otroka na primer pokličete h kosilu, pride brez obotavljanja. Pri kosilu ni nečakan in sodeluje v pogovoru. Po kosilu ostane v vaši družbi ali se loti druge aktivnosti.	53	87 %	22	88 %
5. b Ko otroka na primer pokličete h kosilu, odvrne, da se bo takoj, čez nekaj minut pridružil, a na to pozabi. Kosilo poje hitro in se po njem vrne k računalniku.	5	8 %	1	4 %
5. c Ko otroka na primer pokličete h kosilu, se tem navodilom upira. Ko mu zagrozite z odvzemom naprave, se odzove z burnim kričanjem in nervozo.	3	5 %	2	8 %
5. d Otrok klicu na kosilo ne posveti nobene pozornosti. Ko jo želite dobiti, postane nasilen.	0	0 %	0	0 %

Iz Preglednice 1 lahko razberemo pomembne ugotovitve.

Rezultati skupine N1, v kateri so zbrani vprašalniki vseh staršev tretješolcev, ki so vrnili ankete (61 % odzivnost), in rezultati skupine N2, tj. oddelka s 96 % odzivnostjo, so si zelo podobni. (Pri analizi za boljšo predstavljenost navajam vrednosti obeh zbranih skupin: vrednosti oddelka, ki je imel 96 % odzivnost, so napisane v oklepaju.)

- Kar staršev 67 % (64 %) staršev, torej kar 2/3, meni, da njihovi otroci ne preživijo preveč prostega časa pred TV in računalnikom in da ne uporabljajo preveč časa mobilnega telefona.
- Približno polovica 51 % (40 %) oziroma 58 % (48 %) je otrok, ki 15–30 min. dnevno gledajo televizijo in uporabljajo računalnik. Ostala polovica oz. 47 % (60 %) TV gleda 1–2 uri dnevno. En učenec gleda TV 3–4 ure dnevno.
- TV gleda 1–2 uri na dan 47 % (60 %) otrok, pri igranju računalniških igrac 1–2 uri na dan je odstotek nižji – 31 % (32 %). Manj otrok torej igra igrice 1–2 uri kot pa isti čas gleda TV.
- Dva učenca igrata računalniške igrice 3–4 ure dnevno, en učenec toliko časa gleda TV.
- Od 61 (25) tretješolcev jih računalniških igrac ne igra le 5 (4).
- 70 % (80 %) tretješolcev ima svoj

mobilni telefon.

- Glede na rezultate ankete 87 % (88 %) otrok ob uporabi tehnologije kaže vedenje, ki ga M. Kramli imenuje vzorec.
- 5 (1) otrok kaže (po Kramliju) vedenje navade in 3 (2) otroci prisilno vedenje.
- 87 % (80 %) staršev ima z otrokom sklenjen dogovor o času in kraju uporabe digitalne tehnologije. (Iz vsebine dogovorov, kot so jih starši pripisali pri odgovoru na drugo vprašanje in so bili zbrani kot posebna priloga k analizi rezultatov ankete, naj na tem mestu navedem le podatek, da je 31 staršev (tj. 51 %) poudarilo, da glede na dogovor dovolijo uporabo naprav do 1 ure dnevno.)
- **Interpretacija rezultatov ankete**
Naj izpostavim tri najpomembnejše ugotovitve.
(1) Prva pomembna ugotovitev se navezuje na verjetno medsebojno korelacijo rezultatov pri štirih kategorijah vprašanj, katerih rezultati so v preglednici označeni s podčrtavo. Visoki odstotki pri vprašanju o dogovorih med starši in otroki (2. vprašanje – 87 % (oz. 80 %)), o času uporabe tehnologije (3. b vprašanje – 58 % (oz. 48 %) pri 15–30 min. in 31 % (oz. 32 %) pri 1–2 uri), o posedovanju lastnega te-

Glede na rezultate ankete 87 % (88 %) otrok ob uporabi tehnologije kaže vedenje, ki ga M. Kramli imenuje vzorec.

lefona (4. vprašanje – 70 % (oz. 80 %)) in o stopnji vedenja vzorec (5. a vprašanje – 87 % (oz. 88 %)) namreč nakazujejo medsebojno povezanost.

Predvidevamo, da do ene ure dnevno (če upoštevamo tudi vsebinske odgovore staršev, ki so jih zapisali glede dogovora s svojimi otroki pri drugem vprašanju ankete) v prostem času preživijo ob uporabi nove tehnologije otroci, ki imajo s starši sklenjen dogovor in omejen čas preživljanja prostega časa z uporabo nove tehnologije. Predvidevamo tudi, da ti otroci izkazujejo vedenje vzorec, ki ga M. Kramli opredeli kot vedenje, h kateremu stremimo in je socialno in psihološko zdravo, ustrezno. Menimo, da imajo starši teh otrok vedenja in znanja o tem, da je potrebno otrokom z zgledom pokazati pravilen, zdrav odnos do nove tehnologije in jih ustreznega odnosa tudi naučiti, kar pomeni tudi, da z dogovorom otrokom ustrezno postavljajo omejitve in se dogovorov tudi držijo.

Pomembna ugotovitev naše anketne raziskave je torej, da večina staršev naših tretješolcev postavlja otrokom ustrezne meje za uporabo tehnologije: na takšno ugotovitev lahko

z veliko verjetnostjo predvidevamo zaradi visokega odstotka pri anketnem vprašanju, ki kaže, da večina otrok (kar 87 % oz. 88 %), ki uporabljajo tehnologijo, ne kaže znakov, ki vodijo v odvisnost (po Kramliju), saj gre za zdravo vedenje tipa vzorec.

(2) Pomembna je žal tudi ugotovitev, da pri 8 otrocih (13 % vzorca) starši žal že opažajo znake navade in prisilnega vedenja, kar je seveda signal za nujno potrebno povečano pozornost, saj gre šele za tretješolce, osemletnike! 8 (13 % vzorca) osemletnih otrok torej kaže vedenje, ki kliče

po ukrepanju – Kramli pravi, da sta ti stopnji vedenja znak za alarm in nujno ukrepanje: nadaljevanje tovrstnega vedenja in uporabe tehnologije bi otroka vodilo v odvisnost.

(3) Pri interpretaciji rezultatov ankete se seveda pojavlja vprašanje, kaj pomeni visok odstotek otrok, ki posedujejo svoj mobilni telefon. Na podlagi interpretacije rezultatov lahko predvidevamo, da ima od stotih tretješolcev osemdeset učencev svoj mobilni telefon. M. Kramli meni, da naj otrok v osnovni šoli ne bi bil lastnik mobilne naprave ali računalnika. Zakaj? Starši lažje vzpostavljajo nadzor in kontrolo: ker naprava otroku ni dosegljiva ves čas in kjerkoli, se je veliko lažje izogniti skušnjavam in s tem je staršem lažje obvladovati meje in kontrolirati otrokovo uporabo teh naprav. Predvidevamo pa, da – glede na današnji tempo zaposlenih staršev – starši mobilno napravo otrokom kupijo z namenom, da imajo »na daljavo« v določeni meri vendarle povezavo z njimi in tudi nadzor nad njimi (budilka, sporočilo, da je prispel na trening ...). Dokler je mobilni telefon pripomoček in naprava, ki ne služi

Večina staršev naših tretješolcev postavlja otrokom ustrezne meje za uporabo tehnologije.

Pri 8 otrocih (13 % vzorca) starši žal že opažajo znake navade in prisilnega vedenja, kar je seveda signal za nujno potrebno povečano pozornost, saj gre šele za tretješolce, osemletnike!

zabavi in preživljanju prostega časa, je, sploh v današnjem času, seveda lahko koristen; v tem smislu je visok

odstotek rezultata naše ankete glede lastnega telefona pri otrocih lahko celo upravičeno visok. Vendar pa je potrebno upoštevati, da je meja, ko ta vedno prisotna naprava postane priročna za zapolnjevanje prostega časa, tanka. Zato je nujno zavedanje staršev, da mora biti njihov nadzor, če ima otrok svoj telefon, še doslednejši: že ob sami nabavi telefona naj otroku zelo jasno določijo pravila uporabe (kraj in čas), ki naj bodo enaka, kot če otrok ne bi imel lastnega telefona;

zavedajo naj se tudi, da bodo gotovo porabili več energije za dosledno izvajanje dogovora. Starši teh 80 % otrok morajo še posebej paziti in zavestno nadzirati uporabo tehnologije pri svojih otrocih, saj uporaba hitro postane navada – in tedaj, kot pravi M. Kramli, je čas za ukrepanje. Nujno je, da so starši o tem poučeni in tako opozorjeni na pasti pretirane uporabe nove tehnologije pri otrocih, saj se nevarnost zasvojenosti sprva kaže v morda le občasno zaznanih spremembah otrokovega vedenja – ozaveščanje v tem smislu je bil tudi namen našega projekta.

Interpretacija dobljenih rezultatov odpira vprašanja in hkrati daje potrditve, kako pomembno je ozaveščati starše o tem, da imajo odgovorno vlogo pri tem, kakšen odnos bodo imeli do novih tehnologij njihovi otroci.

2. korak: DOGODEK – IZZIVALEC ULICE 2

Smiselno in nujno je, da šola kot vzgojno-izobraževalna institucija staršem ponudi možnosti izobraževanja v obliki dogodkov, delavnic z vsebinami o uporabi novih tehnologij.

Dogodek, kot je bil dokumentarni program Izzivalec ulice 2, neodvisen, si, kjer skupina slovenskih strokovnjakov razkriva dejstva ter napeljuje k pravočasnemu prepoznavanju in kritičnemu razmišljanju glede kemičnih in nekemičnih zasvojenosti, glede presojanja svojega odnosa do virtualnih tehnologij¹, staršem ponudi dejstva in jih spodbudi h kritičnemu presojanju svojega odnosa do tehnologij. Udeležba na takšnem dogodku starše lahko opremi in opogumi, jim nekako naravna kompas, da v današnjem času najdejo moč in suport za postavljanje omejitev otrokom.

3. korak: ČAJANKA ZA STARŠE

Srečanje na Čajanki za starše, ki smo jo priredili po ogledu dogodka Izzivalec ulice 2, je staršem ponudilo možnost izmenjave mnenj, izkušenj in krepitev občutka, da pri težavah in dilemah niso sami. Na čajanki so starši dobili so tudi povratno informacijo o rezultatih in ugotovitvah naše ankete.

Na srečanju se med starši v pogovoru izoblikujejo tudi nove ideje, načrtujemo naslednji korak, izberemo novo temo za pogovor na naši naslednji čajanki, v mesecu decembru. Izbrali smo temo Kako na glavo obrniti strah?

IZVEDBA PROGRAMA ZA UČENCE

V projekt so bili seveda vključeni tudi učenci.

1. korak: KO KUŽA SPREMINJA ODNOSE – Kako znati reči ne?

V dopoldanskem času smo s pomočjo terapevtskega kuža (Sos tačke Honey) obdelali najprej naslovno temo našega projekta Kako znati reči ne? S pomočjo pasjega sveta in dejavnosti igre vlog in iger za spodbujanje socialnih spretnosti smo osvetlili vloge izzivalca, žrtve in pokazali, kako ravna tisti, ki zna pastem, nevarnostim, izzivalnim manipulacijam reči

¹ Vzeto z vabila na dokumentarni program Izzivalec ulice 2, ki je bil v večnamenski dvorani Osnovne šole Toneta Čufarja Jesenice, 21. 11. 2018 ob 17. uri.

Ker sva s kužko Honey terapevtski par v Slovenskem društvu za terapijo s pomočjo živali in je naša šola vključena v mrežo Šolski pes, Honey enkrat tedensko pride v šolo.

»ne«. Ker sva s kužko Honey terapevtski par v Slovenskem društvu za terapijo s pomočjo živali in je naša šola vključena v mrežo Šolski pes, Honey enkrat tedensko pride v šolo. Sodeluje pri različnih dejavnostih pri pouku. Lahko je aktivna ali pa kot opazovalka pomaga pri spreminjanju učnega okolja. Več o najinem delu si lahko pogledate na <http://tacka.splet.arnes.si/> (Vir 2).

2. korak: KO KUŽA SPREMINJA ODNOS – Kaj storiti, ko mi je dolgčas?

Učenci so se živahno vključili v omejeno igro vlog in pri načrtovanju dejavnosti aktivno sodelovali. Napi-

Napisali so seznam idej, kaj lahko delajo, ko jim je dolgčas, pa to ni elektronska naprava.

sali so seznam idej, kaj lahko delajo, ko jim je dolgčas, pa to ni elektronska naprava. V učilnici so uredili

kotiček Pregarjalec dolgčasa, kjer so mesto našle ideje za skupne igre, namizne družabne igre, pribor za ustvarjanje s knjigami idej za ustvarjanje, naravoslovne revije, material za kvačkanje, prstne lutke, ...

3. korak: NAČRTOVANJE NASLEDNJE DEJAVNOSTI – KVAČKANJE

Učenci so v pogovoru predlagali, da bi se skupaj naučili kakšne nove

Predlagali so, da bi se skupaj naučili kvačkanja in da bi tački Honey vsak nakvačkal eno vrstico.

spretnosti, in za cilj izbrali – kvačkanje: da drug drugega naučimo kvačkanja in da vsak tački Honey nakvačka vrstico – z vsemi vrvicami bomo za Honey oblikovali ovratnico. Zelo razveseljivo, sodelovalno!

SKLEPNE MISLI

Pomembno je, da se o novodobnih odvisnostih, ki jih nova, virtualna tehnologija zanaša že med otroke, govori in da se ozavešča družbeni prostor. Šola ima tudi pri tem svojo vzgojno-izobraževalno vlogo, tako za učence kot tudi za njihove starše: z organizacijo delavnic, predavanj in drugih oblik izobraževanja jih spodbuja k razmišljanju in pridobivanju znanj o uporabi novih tehnologij in o vplivih na razvoj njihovih otrok.

Šola, ki ustvarja številne priložnosti za vključevanje staršev in učencev, spodbuja medsebojno sodelovanje, krepi zaupanje: v negotovih časih, ko je marketing usmerjevalec in kreator prostega časa, starši tako najdejo prepotreben suport, potrditev in spodbudo za razmišljanje o svojih vrednotah in prioritetah, kar jih spodbuja k načrtovanju aktivnega skupnega preživljanja prostega časa s svojimi otroki (predvsem gibanja v naravi). Tako svet, ki ga vidijo okrog sebe otroci, ostaja barvit.

LITERATURA

Bergel Pogačnik, Janka (2016) *Model spreminjanja kakovosti odnosov z medsebojnim sodelovanjem učencev, učiteljev in staršev*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani – magistrsko delo.

Bergel Pogačnik, Janka (2018) *Kadar kuža spreminja odnose. Spreminjanje učnega okolja s pomočjo terapevtskega kuža* (priročnik v fazi recenzije).

Vabilo na dokumentarni program *Izzivalec ulice 2*, v večnamenski dvorani Osnovne šole Toneta Čufarja Jesenice, 21. 11. 2018 ob 17. uri.

Vir 1: Kocjančič, G. (5. 1. 2018) *Miha Kramli, terapevt, vodja klinike za zdravljenje nekemičnih zasvojenosti*. Dostopno na <https://www.mladina.si/183549/miha-kramli-terapevt-vodja-klinike-za-zdravljenje-nekemicnih-zasvojenosti/>, 17. 11. 2018.

Vir 2: <http://tacka.splet.arnes.si/>.

